

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania A. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

w sprawie ze skargi ubezpieczonego o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 21 października 2014 r.,

sygn. akt III AUa (...) o rentę z tytułu niezdolności do pracy

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 grudnia 2016 r.,

zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 7 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę (skargę o wznowienie postępowania) Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

W piśmie z 29 września 2014 r. oraz dwóch pismach z 3 listopada 2015 r., które wpłynęły do Sądu Apelacyjnego 3 listopada 2015 r., A. G. wniósł o wznowienie postępowania sądowego, na podstawie art. 399 i 403 § 2 k.p.c., w sprawach VII U (...), III AUa (...) i III AUa (...). Powołał się na okoliczności dotyczące jego pobytu w szpitalu, schorzeń układu krążenia, wymagających

ponownej opinii specjalisty od rozruszników i leczenia niedokrwienia serca, co dawałoby podstawę do przyznania mu renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Tak sformowane żądania wnioskodawcy Sąd Apelacyjny potraktował jako skargę o wznowienie postępowania.

Postanowieniem z 7 grudnia 2015 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny odrzucił skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 21 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny ustalił, że wyrokiem z 22 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił odwołanie A. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 16 stycznia 2012 r. odmawiającej przyznania wnioskodawcy renty z tytułu niezdolności do pracy. Wyrokiem z 21 października 2014 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny oddalił apelację A. G. od powyższego wyroku. Wniesiona osobiście przez ubezpieczonego skarga kasacyjna została odrzucona postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 15 grudnia 2014 r., a ustanowiony w sprawie pełnomocnik z urzędu, w złożonej opinii prawnej, nie znalazł podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej.

W dniu 15 grudnia 2014 r. A. G. wniósł osobiście skargę o wznowienie postępowania w sprawie III AUa (...) na podstawie art. 403 § 2 k.p.c., którą Sąd Apelacyjny postanowieniem z 30 grudnia 2014 r., III AUa (...), odrzucił jako nieopartą na ustawowej podstawie wznowienia. Zażalenie na to postanowienie wniesione przez A. G. zostało oddalone przez Sąd Najwyższy postanowieniem z 5 sierpnia 2015 r., I UZ 5/15.

Przy tych ustaleniach co do przebiegu sprawy, Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawca po raz kolejny zmierza do wznowienia postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 21 października 2014 r., III AUa (...), co w myśl art. 416 § 1 k.p.c. jest nie możliwe i niedopuszczalne. W postanowieniu z 14 stycznia 2015 r., I CZ 112/14 (LEX nr 1645254), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że niedopuszczalne jest dalsze wznawianie postępowania – z wyjątkiem przewidzianym w art. 416 § 2 k.p.c. – zakończonego prawomocnym orzeczeniem wydanym na skutek skargi o wznowienie.

Zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego wniósł A. G., reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżając je w całości i zarzucając rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art.

416 § 1 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że odrzucenie poprzedniej skargi o wznowienie postępowania stanowi przeszkodę do ponownego żądania wznowienia postępowania. Składający zażalenie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia przez przyjęcie skargi o wznowienie postępowania do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego udzielonego skarżącemu z urzędu, które nie zostały opłacone przez skarżącego ani w części, ani w całości.

W uzasadnieniu zażalenia pełnomocnik skarżącego, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego i poglądy doktryny, podniósł, że art. 416 § 1 k.p.c. nie stosuje się w sytuacji, gdy uprzednio wydano postanowienie odrzucające skargę o wznowienie postępowania. Tylko oddalenie, a nie odrzucenie skargi nieopartej na ustawowej podstawie, może być powodem uznania, że kolejna skarga o wznowienie postępowania jest niedopuszczalna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Według art. 416 § 1 k.p.c., niedopuszczalne jest dalsze wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem wydanym na skutek skargi o wznowienie. Przepis ten ustanawia zasadę *restitutio restitutionis non datur*, zgodnie z którą wznowienie postępowania w tej samej sprawie jest możliwe tylko raz. Chodzi w tym wypadku nie o przesłankę dopuszczalności wznowienia, lecz o przesłankę dopuszczalności skargi o wznowienie. Skarga wniesiona z naruszeniem art. 416 § 1 k.p.c. podlega więc odrzuceniu jako niedopuszczalna z mocy ustawy. Przepis ten nie rozróżnia co prawda zakończenia postępowania prawomocnym wyrokiem (postanowieniem co do istoty sprawy w trybie nieprocesowym) i prawomocnym postanowieniem (orzeczeniem niemerytorycznym), dotychczas jednak zgodnie przyjmowano, że art. 416 § 1 k.p.c. wyłącza wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem, który został wydany w następstwie wznowionego postępowania. Nie stoi natomiast na przeszkodzie wniesieniu skargi o wznowienie postępowania prawomocne odrzucenie poprzednio wniesionej skargi. W takiej bowiem sytuacji kolejna skarga o wznowienie postępowania będzie odnosiła się do pierwotnie zaskarżonego orzeczenia

(wyroku), które nadal pozostanie prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie w danej sprawie, a nie do formalnego postanowienia o odrzuceniu wcześniejszej skargi.

Wynikająca z art. 416 § 1 k.p.c. zasada jednokrotnego wznowienia postępowania oznacza bowiem, że w razie zakończenia postępowania ze skargi o wznowienie nowym orzeczeniem co do istoty sprawy w następstwie uchylenia lub zmiany poprzedniego orzeczenia, ponowna skarga w tej samej sprawie jest już niedopuszczalna. Nie ma więc możliwości żądania wznowienia w wypadku, gdy na skutek pierwszej skargi o wznowienie doszło do ponownego rozpoznania sprawy. Z art. 416 § 1 k.p.c. wynika również niedopuszczalność (kolejnej) skargi o wznowienie, gdy poprzednia skarga została oddalona. Stanowisko takie dominuje w judykaturze (por. postanowienie SN z 15 grudnia 2000 r., I CKN 1142/00, OSNC 2001 nr 7–8, poz. 108; wyrok SN z 22 lipca 2010 r., I CSK 601/09, LEX nr 737247; postanowienie SN z 21 kwietnia 2011 r., III UZ 10/11, OSNP 2012 nr 15–16, poz. 691; postanowienie SN z 14 stycznia 2015 r., I CZ 112/14, LEX nr 1645254). Jednakże w przypadku oddalenia poprzedniej skargi nowa skarga jest niedopuszczalna jedynie wówczas, gdyby została oparta na tych samych okolicznościach, co skarga poprzednia (zob. K. Weitz [w:] J. Gudowski [red.], *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III..., s. 1269).

Artykuł 416 § 1 k.p.c. nie wyłącza jednak dopuszczalności wniesienia kolejnej skargi o wznowienie, jeżeli poprzednia skarga została prawomocnie zwrócona lub odrzucona, jak również jeżeli na skutek cofnięcia poprzedniej skargi nastąpiło umorzenie postępowania wywołanego przez jej wniesienie (por. postanowienie SN z 29 czerwca 2006 r., IV CZ 51/06, LEX nr 1102115; postanowienie SN z 14 stycznia 2009 r., IV CZ 109/08, LEX nr 523589; wyrok SN z 22 lipca 2010 r., I CSK 601/09, LEX nr 737247).

Ustawowe ograniczenie ponownego wznowiania postępowania może odnosić się tylko do prawomocnych orzeczeń merytorycznych: wyroku, postanowienia w postępowaniu nieprocesowym, postanowienia dotyczącego uznania lub wykonalności wyroków sądów zagranicznych. Ograniczenie dalszego wznowiania postępowania nie dotyczy przypadków, w których – mimo wniesienia skargi o wznowienie – do wznowienia postępowania nie doszło, sąd bowiem

odrzuć skargę o wznowienie (art. 410 i 411 k.p.c.), jak również przypadków, w których wniesiona uprzednio skarga została w toku wznowionego postępowania cofnięta (T. Erreciński [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska: Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, 2004, tezy do art. 416).

W wyroku z 22 lipca 2010 r., I CSK 601/09 (LEX nr 737247), Sąd Najwyższy wyraźnie stwierdził, że zawarty w art. 416 § 1 k.p.c. zakaz ponownego wnoszenia skargi o wznowienie nie ma zastosowania, jeżeli poprzednia skarga została odrzucona. „Oddalenie, a nie odrzucenie skargi, nieopartej na ustawowej podstawie stawia w niekorzystnej sytuacji skarżącego, chociażby z tej przyczyny, że nie jest dopuszczalne dalsze wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym, merytorycznym orzeczeniem wydanym na skutek skargi o wznowienie. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 czerwca 2006 r. (IV CZ 51/06, niepubl.), zawarty w art. 416 k.p.c. zakaz ponownego wnoszenia skargi o wznowienie nie stosuje się, jeżeli poprzednia skarga uległa odrzuceniu”.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że nie stoi na przeszkodzie wniesieniu skargi o wznowienie postępowania prawomocne odrzucenie poprzednio wniesionej skargi. Z tej przyczyny postanowienie Sądu Apelacyjnego, oparte na wadliwym założeniu co do niedopuszczalności kolejnej skargi o wznowienie postępowania, należało uchylić, a wniesioną przez skarżącego skargę o wznowienie postępowania przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. Nie oznacza to, oczywiście, że skarga jest uzasadniona i że nie podlega odrzuceniu – oznacza to tylko tyle, że nie można jej odrzucić z tych przyczyn, z których odrzucił ją Sąd Apelacyjny zaskarżonym postanowieniem.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

r.g.